

HET EIGEN HUIS

Een onderzoek naar langer zelfstandig thuis wonen en de bewustwording hiervan binnen de gemeente Steenwijkerland

Sharon de Rijke

Voorwoord

Voor u ligt het adviesrapport *“Het eigen huis, een onderzoek naar langer zelfstandig thuis wonen en de bewustwording hiervan binnen de gemeente Steenwijkerland”*. Dit adviesrapport is opgesteld aan de hand van een adviesvraag vanuit de gemeente Steenwijkerland. Het onderzoek is uitgevoerd door een vierdejaarsstudent Toegepaste Gerontologie: Age-Friendly Design & Innovation in het kader van de afstudeeropdracht vanuit Hogeschool Windesheim.

Aanleiding voor dit onderzoek is het steeds belangrijker wordende onderwerp langer zelfstandig thuis wonen binnen de gemeente Steenwijkerland en een bijkomende evaluatie op de campagne Lang Zult U Wonen. Vanuit het onderzoek zijn er vragen gesteld over de campagne en is er tegelijkertijd een brede blik behouden door naar andere mogelijke adviezen te kijken. Door deze aanpak is de volgende adviesvraag geformuleerd: Hoe kunnen de inwoners van de gemeente Steenwijkerland vanaf 55 jaar met een koopwoning gestimuleerd worden om na te denken en actie te ondernemen om langer zelfstandig thuis te wonen in de huidige woning?

Bij het uitvoeren van dit onderzoek hebben een aantal mensen een actieve bijdrage geleverd. Allereerst de opdrachtgever van het onderzoek, de gemeente Steenwijkerland en dan met name het sociaal domein beleid leefwereld waar mijn stagebegeleidster, spar-collega en critical friend onder vallen. Daarnaast is er binnen het domein wonen een aantal mensen aangesloten geweest die tussentijds een kritische blik hebben geworpen op de opdracht en uitvoering hiervan. Voor al deze mensen en alle input die zij gegeven hebben wil ik mijn dank uitbrengen, met al hun input is dit adviesrapport tot stand gekomen. Daarnaast wil ik in het bijzonder mijn stagebegeleidster Roos-Marie van Leeuwen bedanken voor haar ondersteuning en feedback in mijn opdracht en het luisterend oor wanneer ik dit nodig had.

Vanuit Hogeschool Windesheim heb ik ook ondersteuning bevonden, hiervoor wil ik mijn stagebegeleider Carina Peek en mijn mede studiegenoten bedanken voor hun input en feedback op mijn adviesrapport.

Ik wens u veel leesplezier.

Sharon de Rijke

Steenwijk, 15 januari 2020

Samenvatting

Langer zelfstandig thuis wonen, een onderwerp wat tegenwoordig in menig krantenkop en internetartikel opduikt. Dit onderzoek richt zich op de gemeente Steenwijkerland en de campagne Lang Zult U Wonen die meegeholpen heeft aan de bewustwording rondom het onderwerp in de gemeente. Hebben deze acties die uitgevoerd zijn door de campagne bijgedragen aan de bewustwording? En hoe kan de gemeente Steenwijkerland verdergaan met de bewustwording rondom dit onderwerp?

De adviesvraag die opgesteld is onderzoekt hoe de inwoners van de gemeente Steenwijkerland vanaf 55 jaar met een koopwoning gestimuleerd kunnen worden om na te denken en actie te ondernemen om langer zelfstandig thuis te wonen.

Om een antwoord te verkrijgen op de bovengenoemde adviesvraag is er kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Er zijn semigestructureerde interviews afgenomen met professionals en de doelgroep, daarnaast gesprekken met de doelgroep en een aanwezigheid bij een belangrijke vergadering.

Al deze informatie heeft geleid tot een vooral belangrijk gesprek rondom informatievoorziening naar de doelgroep. De communicatie werd uitgevoerd op een manier die niet aansloot bij de doelgroep, literatuuronderzoek onderschrijft dit en spreekt van het toepassen van een blended manier van informatie verstrekken.

Alle resultaten uit het houden van interviews, het doen van literatuuronderzoek, en het voeren van gesprekken met betrokkenen heeft geleid tot het geven van een advies naar de gemeente Steenwijkerland. Het opzetten van een gelijkwaardige samenwerking tussen verschillende organisaties binnen de gemeente om de informatieverstrekking naar de doelgroep te verbeteren. Belangrijk hierin is het betrekken van de doelgroep om zo het effect van de communicatie te versterken.

Abstract

Living at home longer, a subject that nowadays pops up in many headline and internet articles. This research focuses on the municipality of Steenwijkerland and the Lang Zult U Wonen campaign that helped raise awareness about the subject in the municipality. Have these actions taken by the campaign contributed to awareness? And how can the municipality of Steenwijkerland continue with the awareness surrounding this subject?

The advice question prepared examines how the inhabitants of the municipality of Steenwijkerland can be stimulated from the age of 55 with an owner-occupied property to think and take action to live at home for longer.

In order to obtain an answer to the above advisory question, qualitative research has been carried out. Semi-structured interviews have been conducted with professionals and the target group, in addition, conversations with the target group and a presence at an important meeting were conducted.

All this information has led to an especially important conversation about information provision to the target group. The communication was carried out in a way that did not suit the target group, literature research shares this outcome and provides data about the use of a blended way of providing this information.

All results from conducting interviews, doing literature research, and conducting conversations with stakeholders has led to giving an advice to the municipality of Steenwijkerland. Setting up equivalent cooperation between various organizations within the municipality to improve the provision of information to the target group. It is important to involve the target group in order to strengthen the impact of communication.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting	2
Abstract	3
1 Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding en achtergrond.....	6
1.1.1 Vergrijzing	6
1.1.2 Langer thuis in eigen huis.....	6
1.1.3 Verhuizen of niet?	6
1.1.4 Rol lokale overheid.....	6
1.2 Adviesvraag	7
1.3 Theoretisch kader	8
1.3.1 Kanteling	8
1.3.2. Campagne LZUW en doelen	8
1.3.3. Rol oudere inwoner.....	9
1.3.4. Positieve gezondheid	10
2 Methode en technieken.....	11
2.1 Respondenten	11
2.2 Onderzoeksopzet	11
2.3 Data verzameling	12
2.4 Data-analyse.....	12
2.5 Betrouwbaarheid onderzoek	12
2.6 Validiteit onderzoek	12
3 Resultaten	13
3.1 Populatie	13
3.2. Beschrijving resultaten interviews	14
3.3 Uitwerking resultaten gesprekken	18
4 Conclusie en discussie.....	19
4.1 Conclusie	19
4.2 Discussie.....	20
4.2.1 Methodologische discussie	20
4.2.2 Inhoudelijke discussie	20

5 Advies	21
5.1 Totstandkoming advies	21
5.2 Advies	21
5.3 Onderbouwing advies	22
5.4 Implementatieplan	23
5.4.1 Rol Gemeente Steenwijkerland	23
5.4.2 Rol Seniorenorganisatie Steenwijkerland	24
5.4.3 Rol Welzijnsorganisatie Steenwijkerland	24
5.4.4 Fasering	24
Geciteerde werken	25
Bijlagen	27
Bijlage 1 Post-it methode coderen	27
Bijlage 2 Tabel coderen	31

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond

1.1.1 Vergrijzing

De vergrijzing zet wereldwijd maar ook in Nederland de komende jaren flink door, dit heeft te maken met het feit dat we minder kinderen krijgen en daarnaast steeds langer leven. Ook hebben we te maken met een dubbele vergrijzing, de doelgroep ouderen speelt een relatief groot aandeel in de bevolking en tegelijkertijd stijgt de gemiddelde leeftijd (ScienceGuide, 2012). Op dit moment is ongeveer 19 procent van de bevolking 65 jaar of ouder, in 2035 zal dat zijn opgelopen tot een kwart (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2019).

Deze vergrijzing brengt een grotere vraag naar zorg, ondersteuning en geschikte huisvesting met zich mee. In de huisvestingsopgave van de gemeente Steenwijkerland wordt gesproken over een toename van ruim 2500 65-plusshuishoudens tussen 2018 en 2038 (de Ruigh & Bleijenburg, 2019).

1.1.2 Langer thuis in eigen huis

Langer zelfstandig thuis wonen is een trend die we veel tegen komen sinds de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2015). Hierbij proberen de gemeenten de inwoners te stimuleren om te handelen vanuit de eigen kracht (empowerment). Dit blijkt nog wel eens ingewikkeld te zijn voor de burger omdat informatie over langer zelfstandig thuis wonen moeilijk vindbaar, verbrokkeld of tegenstrijdig is (Rijksoverheid, 2016). Uit een artikel van de Klerk, Plaisier, Den Draak, & Verbeek-Oudijk (2019) blijkt dat de ouderen zich onvoldoende voorbereiden op de toekomst maar dit wel graag willen omdat de vertrouwdheid met de omgeving belangrijks is en daarom de informatievoorziening ook (NIVEL, 2019).

De gemeente Steenwijkerland richt zich de komende jaren in hun woonvisie vooral op de realisatie van een passende woonruimte voor mensen met een laag inkomen, de groeiende groep senioren (ook als zij zorg nodig hebben), jongeren, statushouders en specifieke kwetsbare groepen (Gemeente Steenwijkerland, 2017). Om de doelen omtrent langer zelfstandig thuis wonen te ondersteunen is de gemeente Steenwijkerland sinds 2015 in zee gegaan met een campagne genaamd Lang Zult U Wonen. Meer informatie over deze campagne is te vinden in het theoretisch kader.

1.1.3 Verhuizen of niet?

Het is aan de gemeente om passende woonvormen voor ouderen te realiseren. Toch schrijft Kreeft (2015) in zijn artikel over de huisvestingsopgave van ouderen dat het aanbod niet het struikelblok is voor de ouderen. Geconstateerd wordt dat veel ouderen niet vroegtijdig verhuizen naar een seniorenvriendelijke woning of een aanpassing doen in huis, maar waarom? Dit heeft ten eerste te maken met of een oudere een koopwoning heeft, veelal verhuizen ouderen met een koopwoning niet naar een woning binnen de sociale huursector omdat ze hun ruimte en privacy niet op willen geven. Daarnaast hebben de specifieke seniorencomplexen vaak een uitstraling en confrontatie met fysieke achteruitgang, denk hierbij aan scootmobiel en rollators in de gang. Het aanbod van woningen is er wel maar veel ouderen wachten met verhuizen totdat het echt niet meer gaat, op deze manier wordt verhuizen steeds meer een urgente stap.

1.1.4 Rol lokale overheid

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de diverse taken die er liggen rondom de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (Rijksoverheid NL, 2019). De gemeente Steenwijkerland heeft voor de uitvoerende taken welzijnsorganisatie Sociaal Werk De Kop ingekocht. Sociaal Werk De Kop zet zich in om de eigen kracht en talenten van de inwoners van Steenwijkerland te versterken (Sociaal Werk De Kop, 2019).

1.2 Adviesvraag

In dit onderzoek zal door middel van diverse praktijkvoorbeelden, interviews en literatuur getracht worden een antwoord te formuleren op de volgende adviesvraag en bijbehorende doelstellingen.

Doelstelling opdrachtgever:

Evaluerend op de campagne Lang Zult U Wonen wordt er gekeken of dit het juiste middel/instrument is of wat er verbeterd kan worden, daarbij kijken welke acties er genomen kunnen/moeten worden in de toekomst.

Doelstelling adviesopdracht:

Binnen de tijdspan van twintig weken ligt er een evaluatie over de campagne Lang Zult U Wonen met hierbij een aansluitend advies naar de gemeente Steenwijkerland.

Centrale adviesvraag:

Hoe kunnen de inwoners van de gemeente Steenwijkerland vanaf 55 jaar met een koopwoning gestimuleerd worden om na te denken en actie te ondernemen om langer zelfstandig thuis te wonen in de huidige woning?

Deelvragen horende bij adviesvraag, de uitwerking hiervan is te vinden in het theoretisch kader alsmede het hoofdstuk resultaten:

- Wat betekent de decentralisatie voor de Nederlandse gemeenten?
- Wat wordt er verstaan onder bewustwording?
- Op welke manier en wat is de reden achter de indeling van de campagne?
- Welke informatie is er verstrekt aan de doelgroep?

Co-creatie

- Welke vragen omtrent langer zelfstandig thuis wonen spelen er onder de doelgroep?
- Welke behoefte heeft de doelgroep ten aanzien van informatieverstrekking?
- Zijn de vragen van de doelgroep op de voor hen gewenste manier beantwoord?
- Hoe wordt men gestimuleerd na te denken en actie te ondernemen over dit onderwerp?

1.3 Theoretisch kader

1.3.1 Kanteling

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) wordt door den Draak, Mensink, van den Wijngaart, & Kromhout (2013) beschreven als een wet met als doel mensen te laten participeren in de maatschappij. Een doel wat zij geformuleerd hebben naar aanleiding van enkele beschreven adviezen van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten over de aanpak van deze kanteling en decentralisatie. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2010) spreekt in deze publicatie ver voor de daadwerkelijke kanteling over de manier waarop de gemeenten deze verantwoordelijkheid in kunnen vullen. Een erg belangrijk punt als het gaat om het onderwerp langer zelfstandig thuis wonen wordt hierin besproken bij de compensatieplicht. Een artikel van de Wmo verplicht namelijk het College van Burgermeester en Wethouders om burgers met een beperking te compenseren op vier domeinen, waarvan er eentje is het kunnen verplaatsen in en om het huis. Hoe deze compensatie, ofwel ondersteuning er uit ziet wordt echter niet benoemd en wat telt is het resultaat wat behaald wordt. De uitdaging van deze kanteling is dat elke gemeente de vrijheid heeft om dit onderwerp op een voor haar haalbare manier uit te voeren en de resultaten door deze vrijheid niet per gemeente te vergelijken zijn.

Als er gekeken wordt naar de gemeente Steenwijkerland, hebben zij meerdere acties uitgezet om de inwoner te laten participeren in de maatschappij. Te lezen in de huidige Woonvisie van Gemeente Steenwijkerland (2017) is dat er verschillende doelen gesteld zijn op het gebied van wonen. Een van deze doelen luidt: "Samenhang als het gaat om de combinatie van wonen, welzijn en zorg zodat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen (Gemeente Steenwijkerland, 2017)." De campagne genaamd Lang Zult U Wonen is een van de opgezette acties om het voorgaand beschreven doel te halen. Daarnaast is de gemeente Steenwijkerland bezig geweest met een bestuursopdracht "Vergrijzing als kans", welke is uitgevoerd door vier studenten van de Master Healthy Ageing Professional, waarin zij beschrijven welke kansen de vergrijzing de gemeente kan bieden.

1.3.2. Campagne LZUW en doelen

De bewustwordingscampagne Lang Zult U Wonen is een campagne gericht op het vroegtijdig aanpassen van de woning door de inwoner. De campagne richt zich op de praktische aanpassingen in het huis zoals het aanpassen van de toiletphoogte of het weghalen van drempels. Daarnaast kende de gemeente Steenwijkerland een tijdje een regeling waarbij inwoners subsidie aan konden vragen op deze aanpassingen in huis.

"Het voeren van een bewustwordingscampagne is één van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Langer zelfstandig wonen in het rapport van Tehuis naar thuis (Rijksoverheid, 2016). We besteden aandacht aan de fysieke én mentale gevolgen van het ouder worden (met name dementie; een groeiende groep mensen die ook langer thuis woont)" aldus Lang Zult U Wonen (2020)."

Lang Zult U Wonen heeft in de loop van 2018 vier onderzoeken uit laten voeren door I&O Research, een onafhankelijk onderzoeksbureau, om een antwoord te verkrijgen op diverse vragen rondom langer zelfstandig thuis wonen. I&O Research heeft een panel bestaande uit 5983 leden een online enquête in laten vullen waar 3311 respondenten uit kwamen in de leeftijdsgroep van 55 tot en met 64 jaar. Opvallend was dat 85% van de respondenten rekening houdt met het feit dat ze langer zelfstandig thuis zullen gaan moeten wonen maar dat 68% hiervan geen actie onderneemt (I&O Research, 2018).

Top 6 verantwoordelijkheid volgens woningeigenaar

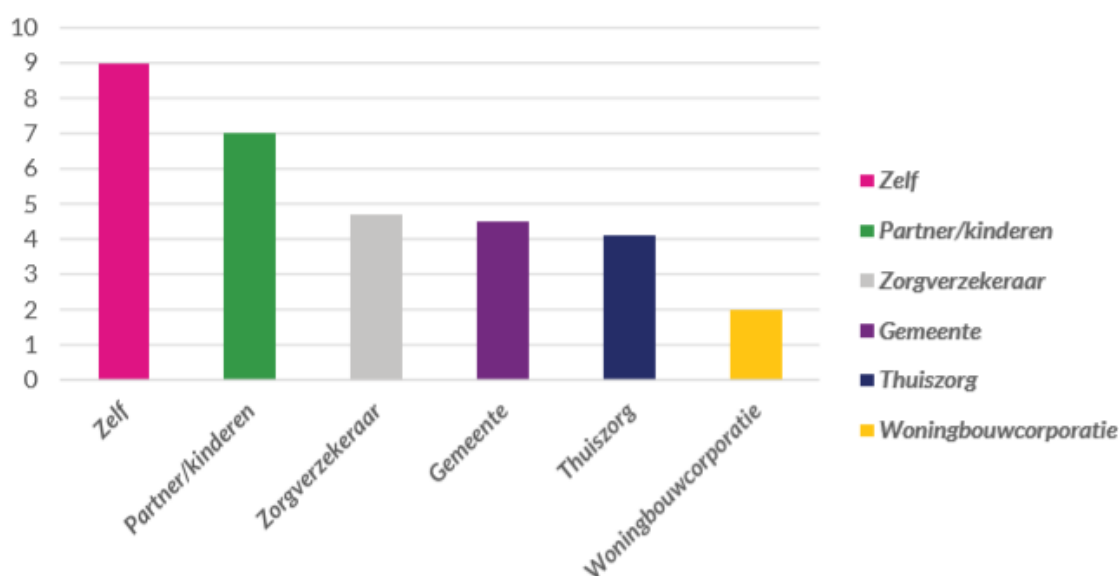

Figure 1 verantwoordelijkheid woningeigenaar (I&O Research, 2018)

In bovenstaande tabel wordt weergegeven dat de woningeigenaren wel vinden dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor het aanpassen van het huis indien nodig. Een interessant gegeven dat ze nog geen actie ondernomen hebben maar zichzelf wel verantwoordelijk vinden voor de aanpassing. Kan het dan aan financiële middelen liggen? Nee, want volgens I&O Research (2018) heeft 72% van de respondenten uit het onderzoek wel beschikking over de financiële middelen om het huis aan te kunnen passen.

Maar wat maakt nu dat de oudere doelgroep nog geen actie onderneemt in het langer zelfstandig thuis wonen. Het derde deelrapport van I&O Research (2018) geeft hier helaas geen antwoord op maar gaat wel in op het besluitvormingsproces van de doelgroep. Kennis, houding en de beslissing worden besproken in het rapport als belangrijke punten voor dit besluitvormingsproces. Als het om kennis gaat is het belangrijk dat de ouderen weten wat levensloopbestendig inhoudt, 67% van de 6686 respondenten geeft aan dat zij weten wat het betekent (I&O Research, 2018). Als het gaat om de houding is het verschil tussen de echte en gevoelsmatige leeftijd een belangrijk onderwerp. 48% van de respondenten geeft aan dat hij/zij zich jonger voelt dan de echte leeftijd, dit speelt voor een groot deel mee in het overgaan tot actie in levensloopbestendig wonen. Als laatste wordt door I&O Research (2018) het onderwerp beslissen aangestipt. Hieruit wordt geconcludeerd dat 34% van de respondenten pas de beslissing maakt om hun huis levensloopbestendig(er) te maken als het nodig blijkt.

1.3.3. Rol oudere inwoner

Maar wat is nu de rol van de oudere inwoner als het gaat om langer zelfstandig thuis wonen? Er wordt van hen verwacht dat zij een proactieve houding aannemen in hun eigen wooncarrière, maar Verbeek-Oudijk, Plaisier, den Draak, & de Klerk (2019) schrijven dat de eigen kracht en mogelijkheden van hen en hun netwerk geregeld overschat worden. Velen zijn dus niet in staat om hun eigen zorgbehoeften te herkennen en erkennen. Reden hiervoor is dat meer dan de helft van de 65-plussers onvoldoende gezondheidsvaardigheden heeft, vaak wordt hierin door de oudere hulp gevraagd aan de partner of eventuele kinderen (Verbeek-Oudijk, Plaisier, den Draak, & de Klerk, 2019).

Er wordt van de eigen kracht van de oudere inwoner uitgegaan, maar hoe kan er van deze eigen kracht uitgegaan worden als deze vaak overschat wordt? In een rapport van Doekhie, de Veer, Rademakers, Schellevis, & Francke (2014) werd toendertijd geschreven dat zelfstandig wonen volgens het kabinet samen moet gaan met zelfredzaamheid en dat het daarom van belang is dat de zorg en ondersteuning zoveel mogelijk bij de mensen in de eigen buurt te organiseren valt. Maar is deze zorg en ondersteuning wel vindbaar voor de oudere doelgroep, en op welke manier wordt deze gepromoot?

Hoewel de 75-plusser de sterkst groeiende groep internetters zijn gebruikt maar 54% van de 65 tot 75-jarigen een smartphone om te internetten (CBS, 2016). Wat tegenwoordig opvalt is dat er binnen de kleine kernen van diverse gemeenten voorzieningen verdwijnen. Meer dan tien jaar geleden beschreven Kuijpers, et al. (2006) dat ouderen zich vooral zorgen maakten over het vinden van een geschikte woning, mede door het feit dat dit meer en meer via internet moet gebeuren omdat de lokale voorzieningen zoals een makelaar verdwijnen.

De Greef (2018) stipt dit onderwerp vandaag de dag nog aan als een uitdaging. Hoewel digitale voorzieningen zeker wel een oplossing zijn voor een aantal praktische zaken blijft de persoonlijke ontmoeting een heel belangrijk middel voor de oudere doelgroep. De uitdaging hierin zit hem in het aanreiken van de juiste middelen om de informatie op te zoeken voor de oudere doelgroep. Zowel Verbeek-Oudijk, Plaisier, den Draak, & de Klerk (2019) en de Greef (2018) spreken over een combinatie van persoonlijk contact en digitale informatievoorziening. “Deze blended oplossing lijkt een uitkomst te zijn om aan de gesignaleerde behoeften van ouderen te kunnen voldoen” aldus de Greef (2018).

1.3.4. Positieve gezondheid

Sinds 2011 kennen we in Nederland het begrip positieve gezondheid zoals deze hedendaags omschreven wordt: “Mensen zijn niet hun aandoening, het accent van de aanpak ligt niet op de ziekte maar op mensen zelf en hun veerkracht en wat voor hen een betekenisvol leven inhoudt (Institute for Positive Health, 2020).”

Het concept van positieve gezondheid maakt gebruik van een “spinnenweb” waarin zes dimensies beschreven staan. Deze dimensies omvatten de onderwerpen lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren (Huber, 2019). Als dit spinnenweb vervolgens ingevuld wordt door de doelgroep geeft het een overzicht over het leven. Getracht wordt door het invullen van het spinnenweb het gevoel van zingeving en eigen regie te bevorderen, dit wordt gedaan doordat men na moet denken over wat voor hen belangrijk is (zingeving) en hoe men de eigen situatie kan veranderen (eigen regie).

Veel aspecten van de positieve gezondheid hebben raakvlakken met de positieve psychologie. In de positieve psychologie wordt er namelijk een concept van Robert J. Sternberg uitgelegd waarin hij beschrijft dat wijsheid bij het ouder worden een balans is tussen praktische intelligentie en tactische kennis (Lopez, 2009). Om wijsheid te bereiken moeten er verschillende belangen gebalanceerd worden namelijk;

- Intrapersoonlijk (het eigen),
- Interpersoonlijk (dat van anderen),
- Extrapersoonlijk (dat van de gemeenschap en omgeving) (Hefferon & Boniwell, 2011).

Voortbordurend op dit concept zijn er drie manieren waarmee we om kunnen gaan met veranderingen. Namelijk het aanpassen aan de situatie, het vervormen van de situatie en het veranderen van de omgeving waarin de situatie zich voordoet. En dit alles om op een positieve manier met deze verandering om te kunnen gaan (Hefferon & Boniwell, 2011).

2 Methode en technieken

Dit onderzoek inventariseert de opzet, uitvoering en effect van de campagne Lang Zult U Wonen. Daarbij kijkende naar hoe de inwoner van de gemeente Steenwijkerland gestimuleerd kan worden om na te denken over langer zelfstandig thuis wonen. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is er gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek, er wordt waarde gehecht aan de achtergrond van de verzamelde informatie en de ervaring van de onderzochte personen (Verhoeven, 2014).

Voor dit onderzoek is gekozen om semigestructureerde interviews te houden met alle betrokkenen rondom het onderwerp langer zelfstandig thuis wonen binnen de gemeente Steenwijkerland.

2.1 Respondenten

De populatie voor dit onderzoek beslaat de oudere inwoners van 55 jaar en ouder binnen de gemeente Steenwijkerland met een koopwoning. Deze populatie bestaat uit de volgende respondenten waar individueel een interview mee gehouden is.

- **Lang Zult U Wonen**, om duidelijkheid te vergaren over de doelen en opzet van de campagne Lang Zult U Wonen.
- **Sociaal Werk De Kop**, een belangrijke partij in de uitvoering van werkzaamheden rondom de campagne Lang Zult U Wonen.
- **Vrijwillig huisadviseurs**, deze respondenten uit het onderzoek kunnen ingedeeld worden in de groep professional als doelgroep. Als professional omdat zij via Sociaal Werk De Kop op pad gestuurd zijn om huisbezoeken af te leggen bij de doelgroep en als doelgroep omdat zij zichzelf ook in de doelgroep bevinden.
- **Seniorenplatform Steenwijkerland**, een belangrijke partij in het onderzoek omdat deze groep senioren de belangenbehartigers zijn voor de gehele groep senioren binnen de gemeente Steenwijkerland.
- **Echtpaar wonend in levensloopbestendige woning**
- **Echtpaar wonend in jaren 50 woning**
- **Medewerkers gemeente Steenwijkerland**, voor verheldering van de opdracht en context bepaling van het onderzoek.
- **Senior inwoner Steenwijkerland**, in beginfase een gesprekspartner geweest om mee te sparren over het onderwerp.

2.2 Onderzoeksopzet

Om een antwoord te formuleren op de adviesvraag zoals benoemd in paragraaf 1.2 is het onderzoek als volgt opgezet:

- Soort onderzoek: kwalitatief onderzoek
- Dataverzameling: literatuuronderzoek, 5 semigestructureerde interviews met professionals en doelgroep, vergadering met Seniorenplatform Steenwijkerland
- Data-Analyse: transcripties, gespreksnotities

2.3 Data verzameling

Allereerst is er voor dit onderzoek uitgebreid literatuur gezocht naar het onderwerp langer zelfstandig wonen. Daarnaast zijn binnen de gemeente Steenwijkerland diverse stukken over de campagne Lang Zult U Wonen doorgenomen om de context en de campagne zelf te verduidelijken.

De verdere opzet van het onderzoek was om met alle betrokken partijen van de campagne Lang Zult U Wonen binnen de gemeente Steenwijkerland een semigestructureerd interview te houden. Verschillende topiclijsten zijn opgesteld om de interviews richting te geven. Het houden van semigestructureerde interviews is een bewuste keuze geweest, door middel van deze manier van interviewer heeft de onderzoeker de kans om in te gaan op ervaringen en beweegredenen van de respondenten (Verhoeven, 2014).

Om een beter inzicht te krijgen in de wensen en behoeften van bijvoorbeeld het onderwerp informatievoorziening was het doel om verschillende focusgroepen te houden in diverse kernen binnen de gemeente Steenwijkerland. Tijdens de uitvoering van het onderzoek bleek dit helaas niet meer in de tijdsplanning te passen en bleek dat er bij de diverse respondenten al voldoende informatie vergaard was. De interviews zijn afgenomen bij de respondenten thuis of in een afgesloten ruimte binnen het gemeentehuis, hoe deze informatie standhoudt tot de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek wordt nog besproken.

Tijdens de interviews zijn notities gemaakt ter registratie van de antwoorden van de respondent(en). Vijf interviews zijn na goedkeuring en ondertekening van een toestemmingsformulier opgenomen om deze te transcriberen. Een geïnterviewde wilde liever niet gefilmd of opgenomen worden, van dit gesprek is enkel een samenvatting beschikbaar.

2.4 Data-analyse

Alle opgenomen interviews met de respondenten binnen het onderzoek zijn getranscribeerd. Deze transcripten bevatten voor de leesbaarheid ervan geen aarzelingen en stotteren.

Daarna zijn de transcripten open en axiaal gecodeerd, hierbij is de post-it methode gebruikt. Elk afzonderlijke code uit de transcripten is opgeschreven op een post-it en is vervolgens ingedeeld per thema. De uitwerking van deze codeermethode kunt u vinden in bijlage 1. Deze codes zijn samengevoegd in een tabel waarna deze in het resultatenhoofdstuk geanalyseerd zullen worden.

2.5 Betrouwbaarheid onderzoek

De betrouwbaarheid van het onderzoek is gewaarborgd door bij het afnemen van de interviews gebruik te maken van topic lijsten. Daarnaast is de interviewer ten alle tijden objectief gebleven en zijn er geen sturende vragen gesteld. De betrouwbaarheid wordt mede door het uitschrijven en opnemen van transcripten gewaarborgd, dit maakt een objectieve analyse van de data mogelijk.

2.6 Validiteit onderzoek

Om de validiteit van het onderzoek te waarborgen zijn alle bevindingen en gevonden data gedocumenteerd door middel van opnamen van de interviews. Daarnaast vond er op meerdere momenten van de onderzoeksfasen controle plaats door middel van gesprekken met de opdrachtgever en andere betrokkenen. Alle gegevens van de geïnterviewde respondenten zijn geanonimiseerd en de interviews zijn bij voorkeur afgenomen in een af te sluiten ruimte om het geven van sociaal wenselijke antwoorden tegen te gaan.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk zal u de uitwerking gaan lezen met de geïnterviewde respondenten zoals beschreven in paragraaf 2.1. Per thema zullen er een aantal codes uitgewerkt worden en onderbouwd worden met behulp van citaten uit de interviews. De volledig uitgewerkte tabel met alle bijbehorende codes kunt u vinden in bijlage 2.

Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd waar helaas geen opname materiaal van aanwezig is, de uitwerking en samenvatting van deze gesprekken volgen aan het eind van het resultaten hoofdstuk in paragraaf 3.3.

3.1 Populatie

De geïnterviewde onderzoekspopulatie besloeg de volgende personen:

- **Lang Zult U Wonen**, om duidelijkheid te vergaren over de doelen en opzet van de campagne Lang Zult U Wonen (Respondent A).
- **Sociaal Werk De Kop**, een belangrijke partij in de uitvoering van werkzaamheden rondom de campagne Lang Zult U Wonen (Respondent B).
- **Vrijwillig huisadviseurs**, deze respondenten uit het onderzoek kunnen ingedeeld worden in de groep professional als doelgroep. Als professional omdat zij via Sociaal Werk De Kop op pad gestuurd zijn om huisbezoeken af te leggen bij de doelgroep en als doelgroep omdat zij zichzelf ook in de doelgroep bevinden (Respondenten C en D).
- **Echtpaar wonend in levensloopbestendige woning** (Respondent E).

Van de volgende gesprekken is in het resultaten hoofdstuk een samenvatting gemaakt door afwezigheid van een opname;

- **Echtpaar wonend in jaren 50 woning**
- **Seniorenplatform Steenwijkerland**, een belangrijke partij in het onderzoek omdat deze groep senioren de belangenbehartigers zijn voor de gehele groep senioren binnen de gemeente Steenwijkerland.

3.2. Beschrijving resultaten interviews

De uitgewerkte interviews zijn voorzien van codes en vervolgens onderverdeeld in thema's en deelthema's. Hieronder wordt per thema een korte tabel weergegeven waarna vervolgens een korte resultaatbeschrijving plaatsvindt van de onderverdeelde deelthema's met daarbij de belangrijkste resultaten.

Thema 1 informatievoorziening

De deelthema's en codes van dit thema zijn vooral gericht op de mate van informatievoorziening en de manier van communicatie.

Thema	Deelthema	Codes
1. Informatievoorziening	1.1 Huisbezoeken	Achterlaten informatiemap, afwezigheid familieleden/bekenden, bewustwording aanvrager huisbezoek, werking vragenlijst huisbezoek, vrijwillig huisadviseurs, gedeelde visie huisadviseurs en buurtwerker, aanwezigheid familie bij huisbezoek, kracht campagne i.c.m. subsidie
	1.2 Valkuilen/ Kansen	Duidelijke communicatie, informatievoorziening lastig, veel verspreide informatie, niet bereiken van de doelgroep, wel attenderen, informatie bereikt ouderen niet, problemen met digitaal
	1.3 Verschillende vormen communicatie	Bekend gezicht als informatieverstrekker, informatie via de krant, digitale informatie, lezen veel folders, informatie inloopochtenden, te veel informatie bij bijeenkomst, inwoners geven elkaar tips, flyers uitdelen, mond tot mond reclame, wijkgerichte informatie verstrekken, digitale informatie, schriftelijk informatieboek, schriftelijke informatie,

1.1 Huisbezoeken

In gesprek met vrijwillig huisadviseurs die huisbezoeken bij mensen thuis afgelegd hebben kwam het belang van deze bezoeken mooi naar voren. Zij spraken over het belang van deze bezoeken en hebben uitleg gegeven over hoe deze bezoeken tot stand kwamen en uitgevoerd zijn. Eén van deze huisadviseurs vertelde dat zij de informatie die digitaal te vinden was voor het gemak geprint mee nam bij het doen van een huisbezoek. Dit omdat zij in het begin merkte dat de bewoners daar behoefte aan hadden en de kennis en middelen vaak niet bezaten om deze informatie digitaal te vinden en op te vragen. Daarnaast is er met deze huisadviseurs gesproken over de aan- of afwezigheid van familieleden en bekenden bij een huisbezoek en de kracht van de campagne in combinatie met de tijdelijke subsidieregeling,

“Ja dat was vaak zo, vaak dat er bijvoorbeeld een buurvrouw of een kind aanwezig was. Dat vond ik wel positief.” – Respondent C

1.2 Valkuilen/Kansen

In nagenoeg alle gevoerde gesprekken kwam naar voren dat de informatievoorziening voor de doelgroep 55+ erg moeilijk is. Dit omdat het een ongelooflijk brede doelgroep is, een deel van deze doelgroep is namelijk wel digitaal actief waar een ander deel dat totaal niet is. Het is van belang dat de gemeente duidelijk communicatie aanhoudt waarbij er gebruik gemaakt wordt van verscheidene communicatiemiddelen zowel digitaal als analoog. Het niet bereiken van de doelgroep is voor een bewustwordingscampagne funest en als hier geen aandacht aan besteedt zal worden zal hierdoor een grote kans blijven liggen.

“Maar de mensen die zich niet bewust zijn van het feit dat ze langer zelfstandig thuis moeten wonen die komen daar dus niet.” – Respondent A

1.3 Verschillende vormen van communicatie

Om voort te borduren op het vorig besproken deelthema zijn er een aantal verschillende vormen van communicatie benoemd in de interviews. Bewoners lezen vooral veel foldermateriaal wat binnenkomt met de post en zijn meer geneigd naar mond tot mond reclame. De wijkmedewerker van Sociaal Werk De Kop gaf verschillende voorbeelden over de door hen verspreide informatie. Zo hebben zij folders en flyers uitgedeeld en hebben zij het onderwerp langer zelfstandig thuis wonen geïmplementeerd in de al bestaande inloopochtenden. Bij deze inloopochtenden werd er geconstateerd dat inwoners elkaar ook veel tips gaven over het langer zelfstandig thuis wonen. Daarnaast werd in dit gesprek het belang van bekende gezichten in de wijk aangedragen waar onderstaand citaat een mooi voorbeeld van is.

“Je merkt heel vaak, bijvoorbeeld bij Alzheimercafés. Dan haal je een spreker weet ik veel waar weg die dan iets komt vertellen, maar als je een wijkverpleegkundige hier uit de buurt neemt dan denken ze "oh dat is die en die dat is leuk!" en dat spreekt het veel meer aan want die weet ook wat er allemaal speelt.” – Respondent B

Thema 2 Bewustwording

De deelthema's en codes behorend bij dit thema richten zich vooral op de wel of niet bewustwording van de doelgroep over het onderwerp langer zelfstandig thuis wonen.

Thema	Deelthema	Codes
2. Bewustwording	2.1 Zelfstandig wonen	Brede deuren voor rollator, eigen kracht, levensloopbestendige woning, verschil in nut en noodzaak aanpassing, belang onderwerp langer thuis wonen, bewustwording langer thuis wonen, langer thuis MOETEN wonen, levensomstandigheden verbeteren, eigen regie in langer thuis wonen, kinderen helpen met zoeken informatie
	2.2 Bewust of Onbewust	Bewuste keuze levensloopbestendig, nadenken hoe men leeft, doelgroep bewust, bewustwording langer thuis wonen, bewustwording voorzieningen gemeente, beursbezoekers wel bewust, bewustwording aanvrager huisbezoek, onvoldoende bewust over toekomst
	2.3 Positieve gezondheid	Eigen initiatief burger, professionals en positieve gezondheid, nadenken hoe men leeft, verschuiving naar preventie, talent gebruiken voor uitbreiding netwerk, wat zijn je talenten, eigen kracht

2.1 Zelfstandig wonen

Als het gaat om het deelthema zelfstandig wonen zijn hier heel veel codes aan te plakken, dit omdat het onderwerp van het gehele onderzoek natuurlijk ook langer zelfstandig wonen betreft. De belangrijkste resultaten uit de gesprekken die gevoerd zijn en onder dit deelthema hangen zullen hier besproken worden.

Het is voor de inwoner moeilijk te zeggen vanaf welk punt zij de eigen regie in het langer zelfstandig wonen ervaren. Uit de diverse gesprekken valt te zien dat hier een groot verschil in zit. De één is namelijk al bezig met het voorbereiden op later, woont al in een levensloopbestendig huis en schakelt de hulp van kinderen in wanneer dit nodig is terwijl de ander zich nog helemaal niet bezighoudt met het voorbereiden op later en af wacht totdat dit wel nodig is. Door professionals wordt het belang van het onderwerp langer zelfstandig thuis wonen in deze gesprekken aangedragen. Het is volgens hen de taak van de gemeente en organisaties om de burger te voorzien van de juiste informatie via het juiste communicatiekanaal.

“Ja deze woningen zijn dus ook levensloopbestendig dat kun je wel zien, want alle deuren zijn breed. De douche is allemaal zo ruim opgezet dat je er bijna kan keren met de rolstoel. En je kan heel makkelijk van een klapdeur een schuifdeur maken hier.” – Respondent E

2.2 Bewust of Onbewust

Ook bij het deelthema bewust of onbewust is er een grote scheiding te zien in de resultaten. Zo is er uit een gesprek met een echtpaar uit de gemeente Steenwijkerland een gesprek gevoerd over het bewustzijn over langer zelfstandig thuis wonen, zij hebben expliciet voor een levensloopbestendige woning gekozen omdat er door fysieke achteruitgang geen mogelijkheid meer was voor traplopen. Aan de andere kant geven de gesprekken met de professionals en vrijwillig huisadviseurs aan dat er ook veel inwoners zich onvoldoende bewust zijn over de toekomst en de toekomst in het huis.

“Ja iedereen vindt het dan wel normaal dat idee van dat je niet meer automatisch bij het verzorgingshuis naar binnen wandelt, dat is inmiddels in de loop van de tijd wel doorgedrongen maar hoe dan is nog steeds een heel groot vraagstuk.” – Respondent A

2.3 Positieve gezondheid

De positieve gezondheid gaat uit van het nog eigen kunnen van de mens. Omdat dit tegenwoordig een veelbesproken onderwerp is heeft dit ook haar eigen deelthema gekregen binnen dit onderzoek. Professionals benoemen de positieve gezondheid in dit geval omdat de eigen regie omtrent het langer zelfstandig thuis wonen steeds meer bij de inwoner zelf ligt. Daarnaast geven inwoners zelf aan na te denken hoe men leeft maar het soms wel moeilijk vinden om een inzicht te krijgen in het eigen kunnen. In het gesprek met de campagne Lang Zult U Wonen is er gesproken over diverse projecten die de talenten van ouderen gebruiken voor het uitbreiden van het netwerk.

“Niet dat ik aan heel veel dingen wat kan doen maar ik denk dan wel na van goh hoe kan ik dat dan oplossen?” – Respondent E

Thema 3 Perspectieven

Als laatste thema worden de verschillende perspectieven binnen het onderzoek behandeld. Alle professionals en wijkgerichte aanpakken vallen in deze tabel onder het deelthema lokale overheid.

Thema	Deelthema	Codes
3. Perspectieven	3.1 Perspectief lokale overheid	Positief over campagne LZUW, advies van casemanager, geluisterd door gemeente, professionals ook in omslag, onduidelijke communicatie gemeente, rol gemeente als informatievoorzieners, veel contact casemanager dementie, vanuit gemeente en niet inwoner, belang campagne LZUW, achter de voordeur komen
	3.2 Perspectief burger	Inwoners geven elkaar tips, perspectief bewoner, onwetendheid mogelijkheden doelgroep, proactieve houding doelgroep, plezierig wonen, eigen initiatief burger, leeftijdsgroep bewoners, ontkennen van gevaar, gebruik technologie in huis, groeiende groep senioren, alle benodigde voorzieningen

3.1 Perspectief lokale overheid

In gesprekken met professionals en zelfs de doelgroep is het belang van de gemeente als informatievoorzieners aangestipt. Daarnaast spraken de vrijwillig huisadviseurs erg positief over de gevoerde campagne binnen de gemeente, maar stipt een van hen wel aan hoe belangrijk de rol van de gemeente als informatievoorzieners is.

“Ja, duidelijke informatievoorzieners maar ook laat ik zeggen een structuur op gaat zetten dat die informatievoorzieners laat ik zeggen relevant is.” – Respondent D

3.2 Perspectief burger

Onder dit deelthema hangen vooral veel codes die te maken hebben met de houding van de burger als het gaat om het onderwerp zelfstandig wonen. In gesprek met bewoners is er een proactieve houding gezien ten opzichte van het langer zelfstandig thuis wonen. Ook werd er gesproken over het groeiende gebruik van technologie als hulpmiddelen in huis en dat de bewoners uit het levensloopbestendige huis alle benodigde voorzieningen tot zich hebben. Wel geeft een vrijwillig huisadviseur in het interview aan dat er vaak geconstateerd werd dat de inwoner onwetend was over de mogelijkheid van een aanpassing in het huis.

“En als je dan eens zo wat vragen stelde van wat zouden we nou toch eens allemaal kunnen veranderen dan wisten ze daar nauwelijks iets van.” – Respondent D

3.3 Uitwerking resultaten gesprekken

De volgende uitwerkingen zijn deze van alle andere gesprekken die er gevoerd zijn. Hieronder volgt een samenvatting van deze gesprekken waar de belangrijkste informatie benoemd wordt.

Seniorenplatform Steenwijkerland

In een vergadering met leden van het Seniorenplatform Steenwijkerland is gevraagd naar de kennisgeving over de campagne Lang Zult U Wonen. Uit dit gesprek kwam naar voren dat het platform tijdens de opzet van de campagne in Steenwijkerland betrokken is geweest maar daarna niks meer heeft mogen vernemen van de stand van zaken van de campagne. Het Seniorenplatform heeft enkele vrijwillig huisadviseurs aangedragen voor de uitvoering van taken rondom de campagne Lang Zult U Wonen. Verder in het gesprek is gevraagd naar advies over de manier van communicatie naar de doelgroep. Dit omdat het Seniorenplatform Steenwijkerland de belangenbehartiger is van de algemene belangen van alle senioren binnen de gemeente Steenwijkerland en daarnaast de aanwezige deelnemers van de vergadering ook binnen de doelgroep vallen. Aangegeven werd dat alles tegenwoordig alleen maar digitaal is en dat het raadzaam is op een breed scala aan communicatiemiddelen in te zetten als de doelgroep senioren bereikt zou willen worden. Enkele voorbeelden hier van zijn digitale informatie, bijeenkomsten in buurthuizen en huis aan huis bladen. Als laatste werd het onderwerp huisbezoek aangedragen, er werd de onderzoeker op het hart gedrukt goed na te denken over de invulling hiervan omdat er tegenwoordig veel gewaarschuwd wordt voor mensen aan de deur en dat deze niet zomaar binnengelaten moeten worden.

Ouder echtpaar jaren 50 woning

In gesprek met een ouder echtpaar in een niet aangepaste jaren 50 woning is nog eens het belang van juiste communicatie belicht. Het ouder echtpaar is zich niet bewust van de mogelijkheden in en rond het huis en heeft nog nooit van de campagne Lang Zult U Wonen gehoord. Zij willen graag zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen maar weten enkel niet hoe zij dit het beste in kunnen vullen en aan kunnen pakken. Als er gevraagd wordt naar de manier van informatie verstrekken geven zij aan de huis aan huis bladen en folders altijd gezamenlijk te lezen maar verder niet digitaal actief zijn.

4 Conclusie en discussie

4.1 Conclusie

Ouderen worden door de maatschappij gestimuleerd om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Hierbij is de rol van de gemeente de inwoner zo goed mogelijk te ondersteunen en informeren in hoe zij dit kunnen doen. Maar wat is een passende aanpak en hoe effectief is deze? De adviesvraag van dit onderzoek: “Hoe kunnen de inwoners van de gemeente Steenwijkerland vanaf 55 jaar met een koopwoning gestimuleerd worden om na te denken en actie te ondernemen om langer zelfstandig thuis te wonen in de huidige woning?”

Een van de manieren waarop de gemeente Steenwijkerland geprobeerd heeft deze bewustwording te vergroten is het in zee gaan met de campagne Lang Zult U Wonen. Alhoewel er uit de gesprekken met betrokken partijen positieve verhalen kwamen over het feit dat het onderwerp aandacht kreeg past de benadering van de campagne niet meer zo goed binnen de nieuwe aanpak van de gemeente Steenwijkerland volgens de positieve gezondheid. Terwijl de campagne zich heel erg richt op wat iemand niet meer kan in huis is de gemeente tegenwoordig bezig met het concept positieve gezondheid wat uit gaat van wat iemand nog wel kan (Huber, 2019).

Daarnaast is er in dit onderzoek veel gesproken over de verschillende vormen van communicatie. Bewustwording begint namelijk volgens I&O Research (2018) met het vergaren van kennis en het ophalen van informatie. Belangrijk hierin is dat deze informatie wel vindbaar is en de doelgroep ook daadwerkelijk bereikt. Inwoners van Steenwijkerland geven aan dat er vooral veel digitale informatie gebruikt wordt terwijl zij veel foldermateriaal en huis aan huis bladen lezen. Een brede mix aan communicatiemiddelen is dus gewenst, zowel digitaal als analoog. De Greef (2018) onderschrijft dit gegeven in zijn onderzoek en spreekt hier over een blended voorziening waarbij de combinatie digitaal en een persoonlijke ontmoeting centraal staat.

Over het concept huisbezoeken waren alle betrokken respondenten binnen dit onderzoek enthousiast omdat dit inspeelde op het persoonlijke contact. De vrijwillig huisadviseurs zagen zelf dat veel mensen nog helemaal niet bezig waren met het voorbereiden op later en dat zij soms geen idee hadden van de mogelijkheden. De doelgroep had baat bij het huisbezoek en dat was te zien aan de hoeveelheid aanvragen hiervan. Wel werd hier ook een opmerking gemaakt over de manier van informatie verstrekken want ook deze was alleen maar digitaal te verkrijgen. Sociaal Werk de Kop heeft hier en daar wel flyers en folders uitgedeeld maar vooral aanvraagformulieren en aanvullende informatie over een huisbezoek was digitaal te vinden. Als laatste heeft de subsidieregeling heel erg geholpen bij het aanvragen van huisbezoeken, vrijwillig huisadviseurs concludeerden een sterke afname in aanvragen na de stop van de subsidie.

Als laatste onderwerp van de conclusie worden de diverse inloop ochtenden die Sociaal Werk de Kop faciliteert benoemd. Tijdens de loopduur van de campagne zijn er een aantal thema bijeenkomsten georganiseerd, deze werden goed bezocht en inwoners gingen elkaar zelfs tips geven over langer zelfstandig thuis wonen. Door een buurtwerker is hierin opgevallen dat een bekend gezicht uit de wijk meer aanspraak heeft dan bijvoorbeeld een bekende spreker elders uit het land.

4.2 Discussie

4.2.1 Methodologische discussie

Aan het begin van het onderzoek is een adviesvraag geformuleerd over hoe de gemeente Steenwijkerland haar inwoners van 55 plus kan stimuleren om na te denken en actie te ondernemen om langer zelfstandig thuis te kunnen wonen.

Daarnaast is er voor de opdrachtgever nog een andere onderzoeksvraag opgesteld waarbij de campagne Lang Zult U Wonen geëvalueerd zou worden binnen de gemeente Steenwijkerland. Helaas is voor deze onderzoeksvraag vrij snel in de onderzoeksperiode geconcludeerd dat een volledige evaluatie niet haalbaar was, dit was onder andere te wijten aan het feit dat er aan de beginperiode van de campagne geen nulmeting is gedaan binnen de gemeente. Hierdoor kon er geen onderzoek gedaan worden naar het effect van de campagne omdat de situatie voor de campagne niet te vergelijken is met de situatie na de campagne.

Na de gestelde conclusie is er gekozen voor een kwalitatief onderzoek naar het onderwerp langer zelfstandig thuis wonen. De verschillende interviews zijn opgenomen na toestemming en daarna getranscribeerd om de validiteit van het onderzoek te bewaken. Het feit dat er een breed scala aan betrokkenen gesproken is tijdens dit onderzoek maakt het ook sterker, het onderwerp is op deze manier weer aangewakkerd.

4.2.2 Inhoudelijke discussie

Uit de verscheidene gesprekken is naar voren gekomen dat het nogal schortte aan de juiste informatievoorziening en communicatie naar de doelgroep, dit kwam niet overeen met een verwachting dat deze er wel was maar dat de bal bij de inwoner zelf bleef liggen. Een mogelijke verklaring voor dit resultaat en deze conclusie ligt in het onderzoek van de Greef (2018). Waarin hij schrijft over het belang van een blended manier van communiceren naar de doelgroep, waarbij digitale communicatie en een persoonlijke ontmoeting gecombineerd worden.

Het resultaat dat de vrijwillig huisadviseurs erg positief ontvangen werden onderschrijft dit gegeven nog meer. De doelgroep vindt het prettig om persoonlijk contact te behouden en weet en zoekt uit zichzelf niet uit welke mogelijkheden er allemaal zijn. De vooraf verzamelde literatuur bevestigt dat de eigen kracht en de mogelijkheden van de doelgroep nog geregeld overschat worden (Verbeek-Oudijk, Plaisier, den Draak, & de Klerk, 2019).

De concepten positieve gezondheid, positieve psychologie en de eigen kracht zijn in het literatuuronderzoek ook naar boven gekomen. Dit omdat er door de veranderende maatschappij veel meer van de eigen kracht van de mens uitgegaan wordt. Gesprekken met professionals onderschrijven dit fenomeen wel maar hebben geen inzicht in hoe deze eigen kracht zich uit en op welk vlak.

Dit onderzoek heeft zich door bovenstaande redenen vooral gericht op het stukje informatievoorziening en is niet verder ingegaan in wat mensen nu drijft tot het overgaan naar actie en wat ze hier eventueel bij nodig hebben. Dit zal een aanbeveling zijn voor een vervolgonderzoek.

5 Advies

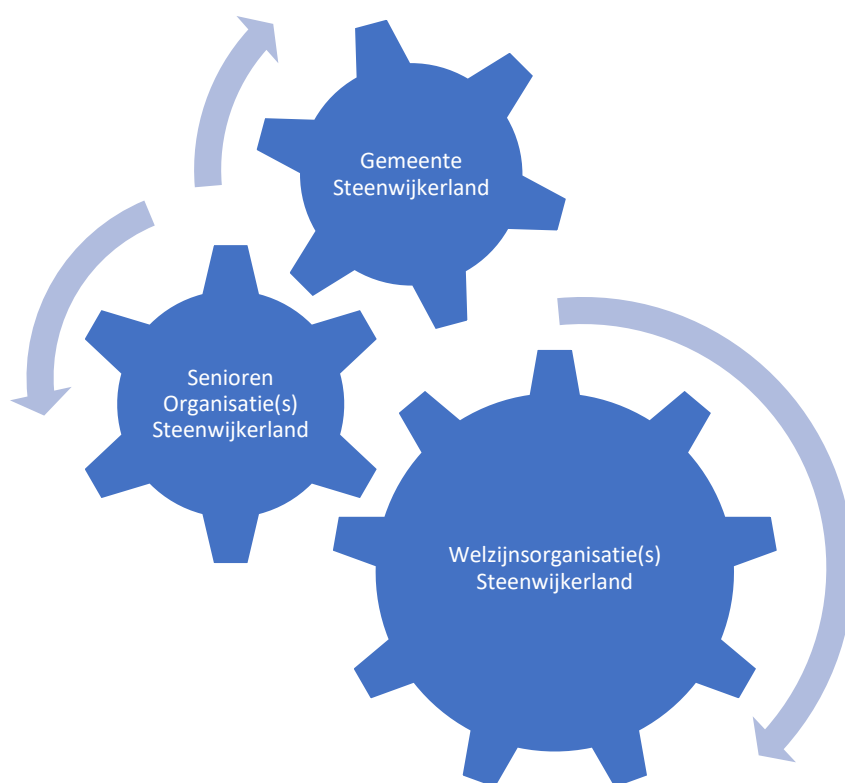
Hoe kunnen de inwoners van de gemeente Steenwijkerland vanaf 55 jaar met een koopwoning gestimuleerd worden om na te denken en actie te ondernemen om langer zelfstandig thuis te wonen in de huidige woning? Dat was de vraag die aan het begin van dit onderzoek opgesteld is en die in dit hoofdstuk tot een advies aan de gemeente Steenwijkerland zal leiden.

5.1 Totstandkoming advies

Het advies is tot stand gekomen door het uitvoeren van twintig weken kwalitatief onderzoek naar de onderzoeksvraag. Er is ten eerste een literatuuronderzoek uitgevoerd, betrokken partijen rondom de campagne Lang Zult U Wonen zijn gesproken en de doelgroep is benaderd voor informatie en de bewaking van co-creatie, een begrip wat verderop nader toegelicht zal worden. De uitkomsten van dit onderzoek zijn terug te lezen in het hoofdstuk resultaten en geven de lezer inzicht in de achterliggende gedachten van het advies. De veranderende maatschappij gaat ervan uit dat burgers en inwoners steeds meer vanuit de eigen kracht en zelfredzaamheid werken, helaas blijkt dat dit in de praktijk nogal een ingewikkelde opgave is voor de doelgroep. Zij hebben toch meer ondersteuning nodig en hun eigen kracht ligt toch lager dan dat men denkt (Doekhie, de Veer, Rademakers, Schellevis, & Francke, 2014).

5.2 Advies

De gemeente Steenwijkerland wil graag werken aan de bewustwording van de groep 55-plussers als het gaat om langer zelfstandig thuis wonen. Uit de resultaten van dit onderzoek is naar voren gekomen dat zij dit tijdens de looptijd van de campagne Lang Zult U Wonen voor elkaar gekregen hebben maar dat de effectiviteit niet meer optimaal is. De gemeente wordt geadviseerd zich actiever te richten op informatievoorziening en de manier van communicatie hierin omdat dit de fundering is tot een bewustwording van de doelgroep. In het implementatieplan zal uitgelegd worden welke vormen van communicatie mogelijk zijn. Belangrijk bij deze communicatie is dat er verschillende partijen betrokken worden bij de uitvoering hiervan. Onderstaande is het advies naar de gemeente, er bestaat een mogelijkheid voor het aansluiten van overige initiatiefnemers in de toekomst.

5.3 Onderbouwing advies

Geadviseerd wordt om een gelijkwaardige samenwerking op te zetten tussen de gemeente Steenwijkerland – Seniorenorganisatie(s) Steenwijkerland – Welzijnsorganisatie(s) Steenwijkerland. Hieronder leest u de beweegredenen achter dit advies en wat de verschillende organisaties elkaar kunnen bieden binnen deze samenwerking.

Gemeente Steenwijkerland

De gemeente Steenwijkerland in dit geval ook opdrachtgever van dit onderzoek heeft een primaire en centrale rol binnen dit advies. De gemeente is verantwoordelijk voor de Wet maatschappelijke ondersteuning die als doel heeft de inwoners te laten participeren in de maatschappij. Vanuit dit oogpunt is de gemeente een belangrijk tandwiel in deze samenwerking en zal deze vooral de aanjager zijn binnen deze samenwerking en een toetsende rol vervullen.

Senioren Organisatie(s) Steenwijkerland

Een seniorenorganisatie binnen Steenwijkerland is van groot belang binnen deze samenwerking omdat deze de algemene belangen van alle senioren binnen de gemeente behartigen. Om te willen werken aan bewustwording van de doelgroep is het belangrijk om een partij in de hand te nemen die kennis en ervaring toe kunnen voegen aan de samenwerking. Daarnaast is het begrip co-creatie een belangrijk argument als aanvulling van deze partij binnen de samenwerking, dit betekent dat deze organisatie naast het delen van kennis en ervaring ook actief dient te participeren binnen de samenwerking. Co-creatie gaat uit van een gelijkwaardige samenwerking waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en in dit geval is het belangrijk om vooral ook de doelgroep hierin te betrekken.

Welzijnsorganisatie(s) Steenwijkerland

Welzijnsorganisaties organiseren veelal bijeenkomsten binnen diverse wijken binnen een gemeente. Deze organisaties zijn vooral op uitvoerende basis bezig en hebben kennis en ervaring in het werkveld. Omdat zij direct in de maatschappij staan kunnen zij inspelen op veranderingen en wensen en behoeften van de inwoner. Zij zijn een belangrijk spin in het web als het gaat om aanpassen van uitvoerende taken. Een welzijnsorganisatie zal dus vooral binnen deze samenwerking als een uitvoerende kracht gaan fungeren.

Methode

Als er gesproken wordt over langer zelfstandig thuis wonen richt men zich vaak op het feit dat de oudere doelgroep fysiek aftakelt en dat er hulpmiddelen nodig zijn in huis. In het theoretisch kader maar ook in verscheidene interviews van dit onderzoek is er gesproken over de term positieve gezondheid en hoe deze zich niet richt op de ziekte of aandoening die iemand heeft maar wat iemand nog graag zou willen in het leven. Ook op het gebied van gespreksvoering en informatie verstrekken kan gebruik gemaakt worden van eenzelfde methode. Door simpel de vraag om te buigen van “Wat kan u niet meer in huis?” naar “Hoe ziet uw ideale toekomstige woning en woonomgeving eruit?” wordt de nadruk niet meer gelegd op wat men niet meer kan maar hoe de doelgroep de toekomst voor zich ziet. Dit is een denkwijze van Barrett, Fry, & Wittockx (2010) genaamd appreciative inquiry waarbij gekeken wordt naar wensen en dromen in plaats van problemen en oplossingen. Een voorbeeld kan zijn dat de manier van informatievoorziening veranderd waarbij er vanaf heden gesproken wordt over het bespreken van de toekomstige wooncarrière.

5.4 Implementatieplan

Het implementatieplan zal een concreet beeld geven van de te maken stappen om de bewustwording onder de doelgroep, 55-plussers met een koopwoning binnen Steenwijkerland, over langer zelfstandig thuis wonen te realiseren.

Het realiseren van het advies om een gelijkwaardige samenwerking tussen verschillende organisaties binnen Steenwijkerland op te zetten zorgt ervoor dat dit implementatieplan diverse uitwerkingen heeft. Elke organisatie heeft zijn of haar taak binnen de samenwerking die goed bewaakt zal moeten worden en tijdig aangescherpt moeten worden wanneer nodig.

5.4.1 Rol Gemeente Steenwijkerland

	Aanjager samenwerkingsverband en visie gemeente
Waarom	De gemeente is verantwoordelijk voor de Wet maatschappelijke ondersteuning die als doel heeft de inwoners te laten participeren in de maatschappij. Vanuit dit oogpunt is de gemeente een belangrijk tandwiel in deze samenwerking en zal deze vooral de aanjager zijn binnen deze samenwerking en een toetsende rol vervullen.
Wat	<p>Werven geïnteresseerde organisaties voor de samenwerking.</p> <p>Werving van organisaties voor uitvoering en opdrachtgever.</p> <p>Organiseren startbijeenkomst waarbij verwachtingen worden besproken en doelen gesteld worden.</p> <p>Binnen de samenwerking faciliteert de gemeente een periodiek overleg over stand van zaken rondom de samenwerking.</p> <ul style="list-style-type: none">- Wat gaat goed?- Is er ruimte voor verbetering? Zo ja, waar?- Wat hebben we nog meer van elkaar nodig? <p>Daarnaast zal er gecommuniceerd moeten worden naar de inwoner over deze nieuwe samenwerking en de doelen en eventuele visie.</p>
Middelen	<p>Benodigde kosten voor een opzet van communicatie en informatievoorziening zal vrijgemaakt moeten worden.</p> <ul style="list-style-type: none">- 20.000 – 25.000 voor een opstart van communicatie (mankracht en ontwikkeling materiaal) <p>Hiervoor zal een aanvraag naar college en raad gestuurd moeten worden om benodigde middelen vrij te maken.</p>
Communicatie	<p>Het is belangrijk dat de inwoner op de hoogte is van de nieuwe samenwerking en dat deze communicatie middels diverse kanalen gaat lopen.</p> <ul style="list-style-type: none">- Digitaal- Analoog- Mond tot mond

5.4.2 Rol Seniorenorganisatie Steenwijkerland

	Informatieaanvrager en ervaringsdeskundige
Waarom	Om te willen werken aan bewustwording van de doelgroep is het belangrijk om een partij in de hand te nemen die kennis en ervaring toe kunnen voegen aan de samenwerking. Daarnaast is het begrip co-creatie een belangrijk argument als aanvulling van deze partij binnen de samenwerking
Wat	Binnen de samenwerking draagt de seniorenorganisatie bij aan kennis en kunde vanuit de praktijk en als belangenbehartiger van de senioren. Belangrijk is dat er vanuit de doelgroep doelen gesteld gaan worden en dat deze nagestreefd gaan worden. Concreet betekent dit: <ul style="list-style-type: none"> - Achterban en doelgroep bevragen naar wensen - Inbreng leveren in periodieke vergadering - Aandragen van benodigde mankracht (vrijwillig huisadviseurs voor eventuele huisbezoeken) - Uitvoerende taak waar mogelijk
Middelen	Onkostenvergoeding vanuit gemeente in overleg afhankelijk van inzet. Denk hierbij aan reiskosten of eventuele scholing (vrijwillig huisadviseurs)
Communicatie	Een Belangrijk doel binnen de communicatie is dat de seniorenorganisatie fungeert als de tussenpersoon tussen de drie samenwerkende organisaties en de doelgroep waar het plan voor bedoeld is (inwoners van 55 plus binnen Steenwijkerland).

5.4.3 Rol Welzijnsorganisatie Steenwijkerland

	Uitvoerend en praktijkgericht
Waarom	Deze organisaties zijn vooral op uitvoerende basis bezig en hebben kennis en ervaring in het werkveld. Omdat zij direct in de maatschappij staan kunnen zij inspelen op veranderingen en wensen en behoeften van de inwoner. Zij zijn een belangrijk spin in het web als het gaat om aanpassen van uitvoerende taken.
Wat	Organiseren van bijeenkomsten over onderwerpen die met langer zelfstandig thuis wonen te maken hebben. Opzetten van vrijwillig huisadviseur netwerk samen met seniorenorganisatie om huisbezoeken weer nieuw leven in te blazen. Communicatie naar inwoners via diverse kanalen bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Nieuwsbrief - Website - Facebookpagina - Folders/flyers
Middelen	Inzet voor uitvoeren van taken rondom bewustwording kunnen vanuit reguliere taken geregeld worden.
Communicatie	Vooraf in communicatie naar de doelgroep is het belangrijk dat de manier van communiceren middels een andere vorm gaat. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de appreciative inquiry methode (Barrett, Fry, & Wittcockx, 2010).

5.4.4 Fasering

Fase 1 Afstemming: Februari – Maart

Fase 2 Besluitvorming Gemeente: Maart

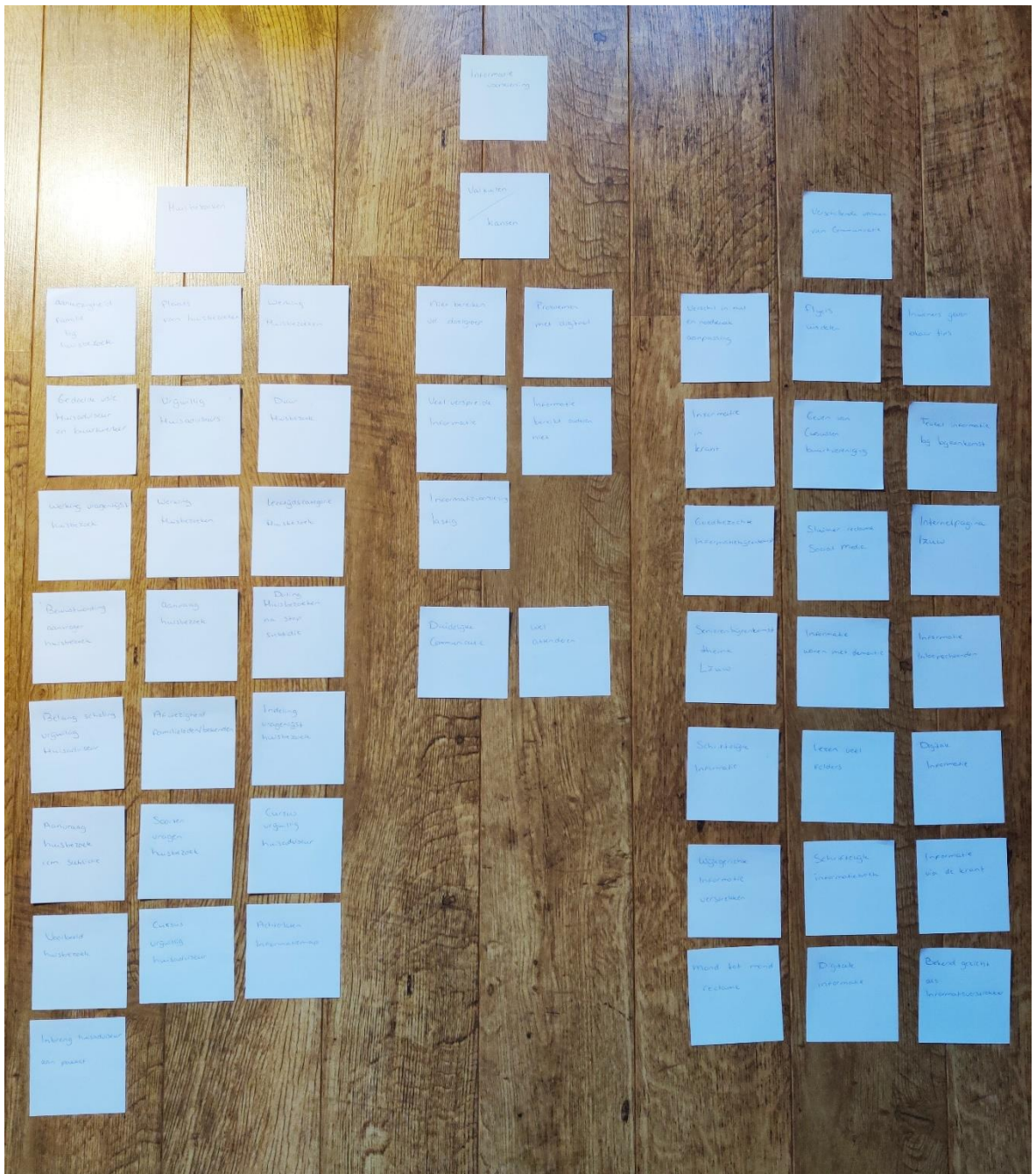
Fase 2 Voorbereiding: Maart – April

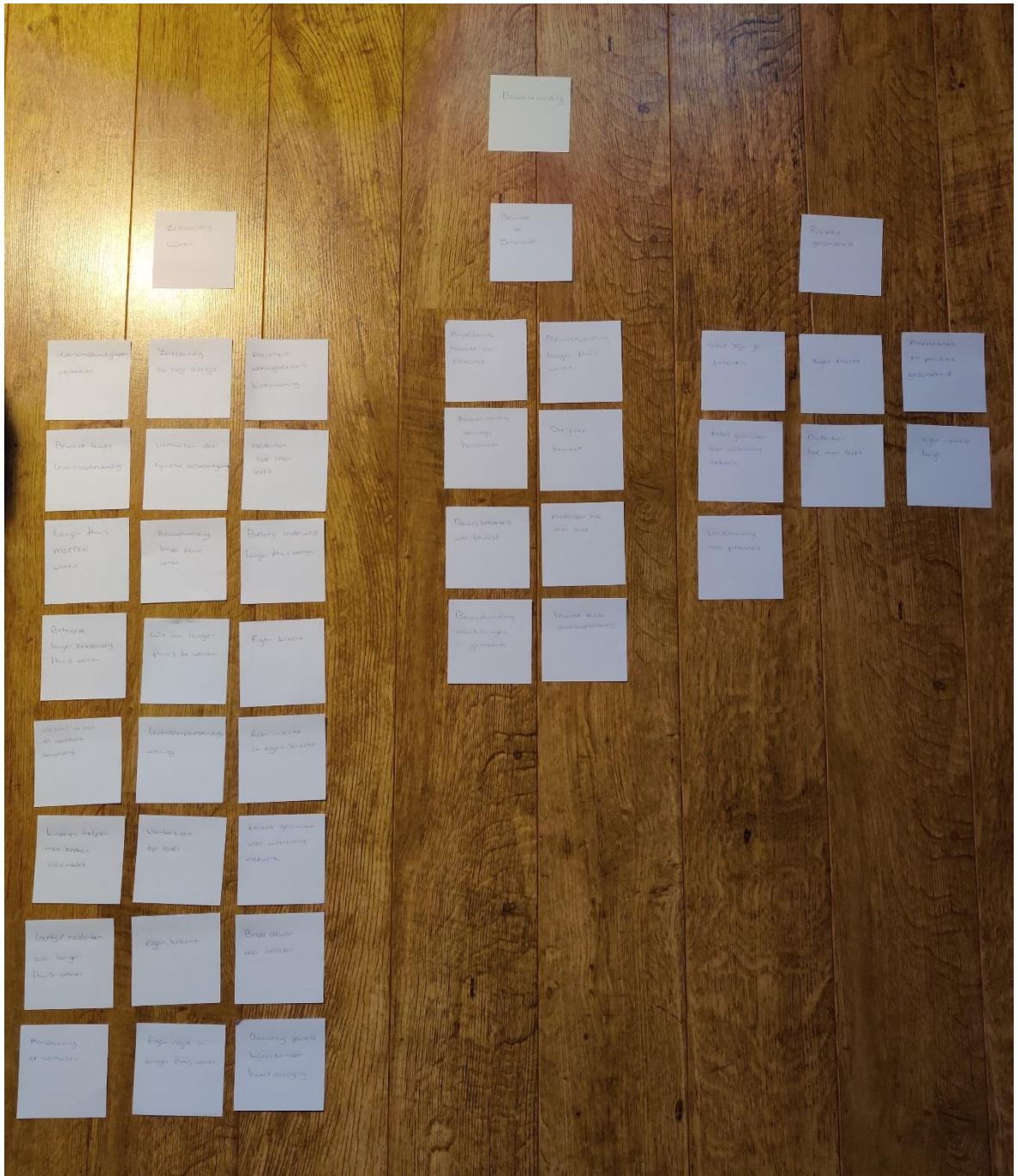
Fase 3 Realisatie: April

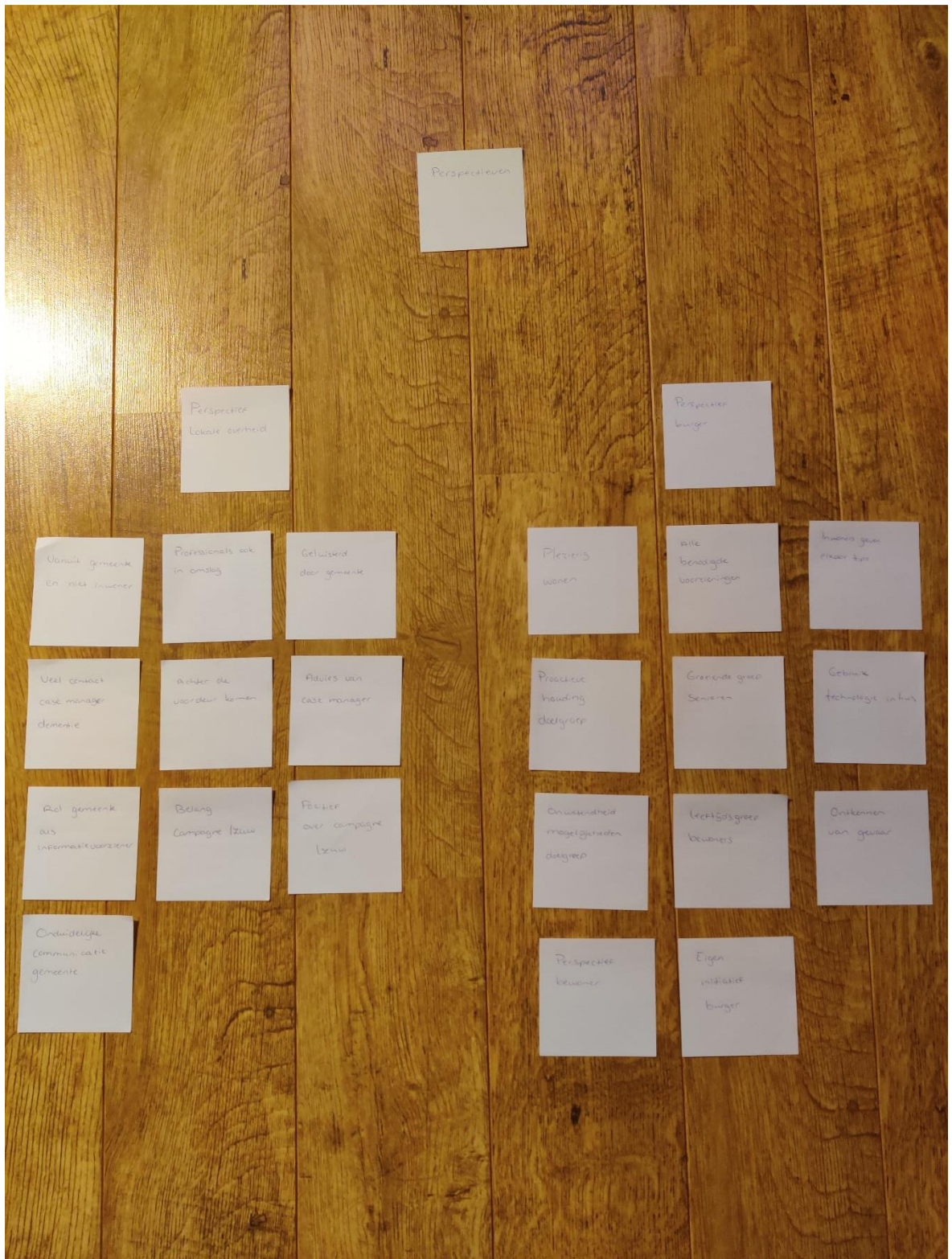
Geciteerde werken

- Ahli, S. (2019). Senioren verhuizen is als oude bomen verplaatsen . *Skipr*, 10-15.
- Barrett, F., Fry, R., & Wittockx, H. (2010). *Appreciative Inquiry het Basiswerk*. Schiedam: Tielt en Scriptum Uitgeverij.
- CBS. (2016). *75-plussers sterkst groeiende groep internetters*. Opgehaald van Centraal Bureau voor de Statistiek: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/52/75-plussers-sterkst-groeiende-groep-internetters>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019, September 10). *Sterke groei in steden en randgemeenten verwacht*. Opgehaald van CBS.nl: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/37/sterke-groei-in-steden-en-randgemeenten-verwacht>
- de Greef, M. (2018). Digitalisering naast sociaal contact als blended voorziening voor ouderen. *Geron*, 29-31.
- de Ruigh, B., & Bleijenburg, M. (2019). *Huisvestingsopgave Wonen en Zorg: Gemeente Steenwijkerland*. Arnhem: Companen.
- den Draak, M., Mensink, W., van den Wijngaart, M., & Kromhout, M. (2013). *De weg naar de maatschappelijke ondersteuning*. 2013: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Doekhie, K. D., de Veer, A. J., Rademakers, J. J., Schellevis, F. G., & Francke, A. I. (2014). *Ouderen van de toekomst: Verschillen in de wensen en mogelijkheden voor wonen, welzijn en zorg*. Utrecht: NIVEL.
- Gemeente Steenwijkerland. (2017). *Woonvisie: Steenwijkerland 2017-2021*. Steenwijkerland.
- Hefferon, K., & Boniwell, I. (2011). *Positive Psychology: Theory, Research and Applications*. Glasgow: Bell and Bain.
- Huber, M. (2019). Positieve Gezondheid - de status anno 2019. *Bijblijven*, 7-17.
- I&O Research . (2018). *Geld (over) voor Langer thuis*. Enschede: I&O Research in opdracht van Lang Zult U Wonen.
- I&O Research. (2018). *Kiezen voor Langer thuis*. Enschede: I&O Research in opdracht van Lang Zult U Wonen.
- I&O Research. (2018). *Langer thuis in (w)elk huis*. Enschede: I&O Research in opdracht van Lang Zult U Wonen.
- I&O Research. (2018). *Langer zelfstandig thuiswonen*. Enschede: I&O Research in opdracht van Lang Zult U Wonen.
- Institute for Positive Health. (2020). *Positieve gezondheid, wat is het* . Opgehaald van Institute for Positive Health: <https://iph.nl/positieve-gezondheid/wat-is-het/>
- Kreeft, R. (2015). Huisvesting ouderen vraagt visie van gemeenten. *Geron*, 51-53.

- Kuijpers, A., Klein Heerenbrink, C., van Hensbergen, E., Kapteijns, G., Stein, H., Smeenk, M., & De Greef, M. (2006). *Lokaal ouderenbeleid onder de loep in Gelderland en documentenboek resultaten vraaganalyse ouderen 2002-2004 in 11 gemeenten*. Velp: Spectrum.
- Lang Zult U Wonen. (2020). *Aanpak*. Opgehaald van Lang Zult U Wonen: <https://www.langzultuwonen.nl/aanpak/>
- Lopez, S. (2009). *The Encyclopedia of Positive Psychology*. Chichester: Blackwell Publishing Ltd.
- NIVEL. (2019, Juli 17). *Vertrouwdheid met directe omgeving en personen belangrijk voor ouderen die langer thuis wonen*. Opgehaald van NIVEL: <https://www.nivel.nl/nl/nieuws/vertrouwdheid-met-directe-omgeving-en-personen-belangrijk-voor-ouderen-die-langer-thuis>
- Rijksoverheid. (2016). *Van tehuis naar thuis*. Rijksoverheid.
- Rijksoverheid NL. (2019). *Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)*. Opgehaald van Rijksoverheid NL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zorg-en-ondersteuning-thuis/wmo-2015>
- ScienceGuide. (2012, Oktober 19). *Vergrijzing als kans*. Opgehaald van ScienceGuide: <https://www.scienceguide.nl/2012/10/vergrijzing-als-kans/>
- Sociaal Werk De Kop. (2019). *Onze missie en visie*. Opgehaald van Sociaal Werk De Kop: <https://www.sociaalwerkdekop.nl/over-ons/onze-missie-en-visie/>
- van der Veer, J., Schalk, J., & Gilsing, R. (2011). Decentralisatie: maatwerk of uniformiteit. *Beleid en Maatschappij*, 265-282.
- van Steekelenburg, E., Kersten, I., & Huber, M. (2016). *Positieve gezondheid in Nederland*. Amersfoort: Institute for Positive Health.
- Verbeek-Oudijk, D., Plaisier, I., den Draak, M., & de Klerk, M. (2019). Knelpunten in de zorg voor thuiswonende ouderen. *Sociaal Bestek*, 13-15.
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2010). *Kantelen in de Wmo, Handreiking voor visieontwikkeling en organisatieverandering*. Den Haag: VNG. Opgehaald van <https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/publicaties/kantelen-in-de-wmo-handreiking-voor-visieontwikkeling-en-organisatieverandering>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2015). *Overzicht trends en ontwikkelingen*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek?* Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Verwijs, R., & Stavenuiter, M. (2013). *Iedereen kantelt mee: Werkzame bestanddelen van de gekantelde werkwijze in de Wmo*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Bijlage 2 Tabel coderen

Thema	Deelthema	Codes
1. Informatievoorziening	1.1 Huisbezoeken	Achterlaten informatiemap, cursus vrijwillig huisadviseur, soorten vragen huisbezoek, aanvraag huisbezoek i.c.m. subsidie, indeling vragenlijst huisbezoek, daling huisbezoeken, aanvraag huisbezoek, leeftijdscategorie huisbezoeken, werking huisbezoeken, duur huisbezoek, plaats van huisbezoeken, inbreng huisadviseur aan pakket, cursus vrijwillig huisadviseur, voorbeeld huisbezoek, afwezigheid familieleden/bekenden, belang scholing vrijwillig huisadviseur, bewustwording aanvrager huisbezoek, werking vragenlijst huisbezoek, vrijwillig huisadviseurs, gedeelde visie huisadviseurs en buurtwerker, aanwezigheid familie bij huisbezoek
	1.2 Valkuilen/ Kansen	Duidelijke communicatie, informatievoorziening lastig, veel verspreide informatie, niet bereiken v.d. doelgroep, wel attenderen, informatie bereikt ouderen niet, problemen met digitaal
	1.3 Verschillende vormen communicatie	Bekend gezicht als informatieverstrekker, informatie via de krant, digitale informatie, lezen veel folders, informatie inloopochtenden, informatie wonen met dementie, internetpagina LZUW, sluimer reclame sociale media, teveel informatie bij bijeenkomst, inwoners geven elkaar tips, flyers uitdelen, mond tot mond reclame, wijkgerichte informatie verstrekken, digitale informatie, schriftelijk informatieboek, schriftelijke informatie, seniorenbijeenkomst thema LZUW, goedbezochte informatiebijeenkomst, informatie in krant, geven van cursussen buurtvereniging, verschil in nut en noodzaak aanpassing
2. Bewustwording	2.1 Zelfstandig wonen	Brede deuren voor rollator, eigen kracht, leeftijd nadenken over langer thuis wonen, geen inzicht in eigen kracht, levensloopbestendige woning, verschil in nut en noodzaak aanpassing, belang onderwerp langer thuis wonen, bewustwording langer thuis wonen, langer thuis MOETEN wonen, alertheid woningbezitters koopwoning, zelfstandig op hoge leeftijd, levensomstandigheden verbeteren, aanwezig geweest bijeenkomsten buurtvereniging, eigen regie in langer thuis wonen, aanpassing over verhuizen, talent gebruiken voor uitbreiding netwerk, voorbereiden op later, kinderen helpen met zoeken informatie, wil om langer thuis te wonen, behoefte langer zelfstandig thuis wonen, nadenken hoe men leeft, verhuizen door fysieke achteruitgang, bewuste keuze levensloopbestendig
	2.2 Bewust of Onbewust	Bewuste keuze levensloopbestendig, nadenken hoe men leeft, doelgroep bewust, bewustwording langer thuis wonen, bewustwording voorzieningen gemeente, beursbezoekers wel bewust, bewustwording aanvrager huisbezoek, onvoldoende bewust over toekomst

	2.3 Positieve gezondheid	Eigen initiatief burger, professionals en positieve gezondheid, nadenken hoe men leeft, verschuiving naar preventie, talent gebruiken voor uitbreiding netwerk, wat zijn je talenten, eigen kracht
3. Perspectieven	3.1 Perspectief lokale overheid	Positief over campagne LZUW, advies van casemanager, geluisterd door gemeente, professionals ook in omslag, onduidelijke communicatie gemeente, rol gemeente als informatievoorzieners, veel contact casemanager dementie, vanuit gemeente en niet inwoner, belang campagne LZUW, achter de voordeur komen
	3.2 Perspectief burger	Inwoners geven elkaar tips, perspectief bewoner, onwetendheid mogelijkheden doelgroep, proactieve houding doelgroep, plezierig wonen, eigen initiatief burger, leeftijdsgroep bewoners, ontkennen van gevaar, gebruik technologie in huis, groeiende groep senioren, alle benodigde voorzieningen

	Subsidieregeling	Campagne i.c.m. Subsidie, kracht campagne i.c.m. subsidie, cruciale rol subsidie, rol subsidie in aanvraag huisbezoek, werking campagne zonder subsidie, positief over subsidie, vraag doelgroep subsidie
	Veiligheid	Duurzaamheid, valpreventie, brandveiligheid, belangrijke rol politiekeurmerk